

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Muu, mikä? [Oppilaitos]

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Huomioitanne [Lähtökohtaisesti opiskeluhuoltotoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja toiminnan laadun varmistamiseksi on merkityksellistä. Laissa on kuitenkin huomioitava sujuvan yhteistyön ja yhteistyöryhmien perustamisen näkökulmasta, että koulutuksen järjestäjän oppilaitoksia voi olla useamman kunnan ja hyvinvointialueen alueilla.]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Huomioitanne [Koulutuksen järjestäjän oppilaitoksia voi olla useamman kunnan ja hyvinvointialueen alueilla. Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisen haasteeksi saattaa siis tulla erilaiset hyvinvointialueiden ja kuntien suunnitelmat, jolloin koulutuksen järjestäjän opiskelijat saattavat olla eriarvoisessa asemassa suhteessa palveluihin riippuen siitä, millä paikkakunnalla tutkintoa opiskelevat.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

-

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Hyvinvointialueiden opiskeluhoollon yhteistyöryhmien välisellä yhteistyöllä mahdollistettaisiin yhteneväistä laatua ja yhteistä ymmärrystä, mikä tehostaisi toimintaa ja lisäisi yhteneväistä laatua niissä oppilaitoksissa, jotka toimivat useamman kunnan ja hyvinvointialueen alueella.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhooltopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Huomioitanne [Kuten tähänkin asti, on toimivan ja laadukkaan opiskeluhoollon kokonaisuuden varmistamisesta ensi arvoisen tärkeää toimiva yhteistyö, yhteinen dialogi ja yhteisen tekemisen kautta hyvän palvelukokonaisuuden muodostuminen.]

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

-

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

-

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhooltopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Toimivan ja saumattoman palvelukokonaisuuden kannalta ehdotus on hyvä. Mahdollisuus eri tavoin opiskelijan suostumuksen ottaminen yhteydenottoa opiskeluhuoltoon varten on hyvä lisä. Pelkästään kirjallisten suostumusten ottaminen saattaisi jäykistää prosessia sekä vaarantaa oikea-aikaiset yhteydenotot. Itsemääräämisoikeuden vahvistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa, mutta vastuun siirtäminen opetushenkilöstölle, joilla ei ole sosiaali- ja terveysalan koulutusta, muiden auttamiskeinojen löytämiseksi, jos opiskelija ei anna suostumusta yhteydenottoon tuo liikaa vastuuta.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoon ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätkö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Mahdollisuuteen poiketa lähipalveluperiaatteesta opiskeluterveydenhuollosta kannetaan seuraavaa huolta: vaarana nähdään, että poikkeamisen mahdollisuudesta tulee tosiasiallinen järjestämisen tapa. On äärimmäisen tärkeää, että opiskeluhuollon muiden palveluiden lisäksi opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään edelleen oppilaitoksissa, jotta lähipalveluperiaate, yhdenvertaisuus ja oikea-aikaisuus palveluissa voidaan taata. Terveiden ja hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta on nuorten enenemissä määrin haastavien elämätilanteiden sekä mielenterveyshaasteiden lisääntyessä jopa hyvinvoinnin kannalta vaarallista vastuuttaa nuorta huolehtimaan tarvitsemiin terveyspalveluihin hakeutumisella.

Monialaisen yhteistyön näkökulmasta psykologi- ja kuraattoripalveluita ei tule erottaa fyysisesti opiskeluterveydenhuollon palvelujen järjestymisestä, vaan pikemmin luoda yhtenäinen palvelukokonaisuus. Entisestäänkin tulee vahvistaa monialaista toimintaa oppilaitoksissa opiskelijoiden laadukkaaseen sekä aidosti preventioon tähtäävää yhteisöllistä opiskeluhuoltoon. Tämä ei mahdollistuisi toimintojen hajauttamisella.

Myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamisen ketteryys ja nopeus on etu opiskelijan hyvinvoinnin tukemisella ja parhaiten se mahdollistuu toimintojen sekä toimijoiden olemisella oppilaitoksen tiloissa.

Bies-Wikgren Jenniina
Hyria koulutus Oy